

Hurol, Y., (2011) “Maraş’a dair gecikmiş bir etik değerlendirme.” Mağusa İnisyatifi Web-sayfası. <http://www.magusainsiyatifi.org/index.asp?page=209&hid=33> (accessed on 9.10.12)

Maraş’a Dair Gecikmiş bir Etik Değerlendirme

Yonca Hürol

Alain Badiou (2009a, 2009b) ‘etik’ kavramını ‘değişime açık olmak’la ilişkilendirir. Bu bakış açısına göre, çevrede olup biteni ve zamanın değişimini gözönüne alan kişi ve toplumlar farklı düşünceleri dinlerler ve onları samimi ve haklı buldukları ölçüde kendi varoluş biçimlerini yeniden gözden geçirirler. Dolayısı ile tek bir merkezi olan kapalı dairelere değil, az da olsa merkezini daimi olarak değiştiren, açık ve kompleks eğrilere benzerler.

Etik konusunda genelgeçer yargılarda bulunmak bu yüzden kolay değildir. Ancak tekil olaylar ve sadece çok iyi analiz edilmiş olmaları koşulu ile etik bir yargılamaya tabi tutulabilirler.

Maraş konusundaki tutumumuzu yargılamanın asıl zorluğu, çeşitli nedenlerle toplum olarak boyun eğme eğiliminde olmamızdan kaynaklanır. Bu unutmama isteğini bir tarafa koyabilirsek aslında çok kolaydır Maraş konusundaki tutumumuz hakkında etik bir yargıda bulunmak. Daha bu değerlendirmeye başlarken, Kuzey Kıbrıs’taki karar mercileri hakkında dile getirilmesi gereken en önemli sorunun Platon’un bundan binlerce yıl önce söylediği gibi “başkalarının işine müdahil olmanın neden olduğu adaletsizlik” olduğunu açık açık söylemekte yarar görüyorum. Doğrudan doğruya Maraş’ı ilgilendiren diğer etik sorunları ise ancak bundan sonra ele alınabilecek nispeten ikincil sorunlar olarak görüyorum.

Kuzey Kıbrıs üzerinde etkili olan otoriteler, terkedilmiş olan mülklere dışarıdan yabancı insanlar getirip yerleştirmekle suçlanagelmışlerdir. Maraş sözkonusu olduğunda ise bunu bile yapmamış olmakla suçlanmaktadır ve bu iki düşünce arasında bir çelişki yoktur. Maddi bir değer olarak değil, ama asli bir varoluş gereksinimi olarak toprak ve mekanı ziyan etmek, bir diğer deyişle bunca ihtiyaç varken boş tutmak etik bir davranış olamaz. Avrupa Parlamentosu ve İnsan Hakları Mahkemesi gibi uluslararası otoriteler bu nedenden dolayı, içine birilerinin yıllar önce yerleşmesine izin verilen yapıların boşaltılmasını istemekte tereddüt ederken, zaten boş olanın hukuki ve haklı sahiplerine geri verilmesi gerektiği konusunda tereddüt etmezler. (European Parliament Report, 2008; BM Güvenlik Konseyi 550 sayılı kararı, Maraş-Mağusa Açılım Paketi Deklarasyonu, 2010)

Peki ya geçmekte olan zaman ne olacak? Hele hele geçmiş olan zaman? Sahibinin bakım ve ilgisinden uzak tutulmuş bu mekanlara, hiç elimizi dahi değmeden ve sadece yokoluşuna gözyumarak vermiş olduğumuz zarar ne olacak? Eğer Maraş etkili bir biçimde kullanılmış olsa ve bir rehine gibi görülmeseydi, nice aileler şimdi olduklarından daha iyi durumda olabilirlerdi. Eğer bu yolun en yakın yerinden dönmeyi becerebilmiş

olsa idik, toplum olarak da çok daha iyi bir durumda olabilirdik. Ve zaman halen daha önüne gelen herşeyi silip sürürerek akıp gitmekte. Literatüre göre, Akdeniz'in incisi, birzamanların pek çok turist çeken şehri Mağusa'mız acaba bugün ne halde? (Dağlı, 2010) Unutulan geçmişi, tıkanmış can damarları, denizden esen meltemleri soluyamayan astımlı ciğerleri ve orası burası kesilip atılmış gövdesi ile bize bizi anlatmıyor mu Mağusa? Mağusa'nın bu durumunda Maraş'ın payı da az olmasa gerek.

Bir diğer yandan, niçin hoşumuza gitsin yanibaşımızda 37 yıl önce büyük bir iştahla yapılmış olan ganimetçiliğin kanıtlarını ve hatıralarını hala saklamak? Ganimetçilik deyince, insanın hem insana hem eşyaya yaptığı bu saygısızlığa dair neler gelir sizin hatırıma Maraş ile ilgili olarak? Ben sırtında buzdolabı kaçırmaya çalışan yaşlı bir adamın hikayesini hatırlıyorum. Birde devasa hangarlarda haraç mezat satılan ve sevgili anne ve babamın neden almak istemediklerini bugün çok daha iyi anladığım satana ait olmayan bir sürü kendine özgü eşya... Goblen koltuk takımları, yağlı boya resimler falan... O anda ve hatta şimdi bile birilerinin özlemle hatırlamakta olduğunu bildiğimiz türden şeyler... Acaba geriye ne kaldı bu öykülerini hala bilmediğimiz yokoluştan?

Bize verilen evler sözkonusu olduğunda Hannah Arendt'in (2003) II. Dünya Savaşı sonrası yaptığı etik değerlendirmeyi hala geçerli kabul edebiliriz. Arendt'e göre olup biten teknolojik afetlerin bir muhasebesi yapıldığında birkaç değişik tür insan profili ile karşılaşılır. Ganimet gibi işleri büyük bir iştahla yapan azınlıktaki bir kesim kadar, otoritelerin kendisine verdiği bir hakkı kabul etmenin sorumluluğunun kendi üzerinde olmadığını zanneden ve bunun bedelini ideolojik bağımlılıkla ödeyen insanlar, kendisine verilenleri düşünmeden alıp sonradan rahatsız olan insanlar ve ben bu evi /eşyayı alırsam gece uykularım kaçır diyenler de var. Toplumsal sorumluluk konusu ise hem bu evler için hem de kapalı Maraş için dile getirilebilir bir konu olarak çıkıyor karşımıza. Çünkü parça bölük değil, topyekün elkoyulmasına gözyumulan bir yerdir kapalı Maraş.

Morton'a göre (2007) insanın yaşayacağı mekanı üretmesi ve gözetmesi ile düşünce biçimi arasında yakın ilişkiler vardır. Yani binbir güçlkle edindiği evini ya da mülkünü öylesine bırakıp gidivermek, insanların düşüncelerinin arkasında da kolay kolay duramamasıyla sonuçlanmaktadır. Bir diğer deyişle, sadece ekmek kuyruğunda birkaç ay beklemek değildir evini yerini terketmek zorunda kalmanın bedeli.

Yine Morton'a göre (2007) ev sahibinin onayı alınmadan devir alınan mekanlar hiçbirzaman benimsenemez. Bu konunun Kuzey Kıbrıs'ta çok araştırılmış olduğunu hepimiz biliyoruz. (Boğaç, 2009) Duvarlarında hala eski ev sahiplerinin evlilik fotoğrafları ile yaşayan ailelerden haberdarız bu araştırmalar sayesinde. Yoksa aradan bu kadar zaman geçtikten sonra yaklaşmakta iyice zorluk çektiğimiz için mi bir türlü dokunamıyoruz kapalı Maraş'a?

.....

Sözlerimi burada sona erdirmem gerekiyor. Söyleyecek daha çok şey var ama bana ayrılan yer bu kadar. Samimiyetle yazdığım bu yazının hiçolmazsa birkaç kişinin

düşüncelerinde az da olsa bir değişikliğe neden olması ümidi ile yazımı burada sonlandırıyorum.

REFERANSLAR

Arendt, Hannah, *Responsibility and Judgement*. (NY: Schocken Books, 2003)

Badiou, Alain, *Logics of Worlds*. Trans: A.Toscano. (London: Continuum, 2009.a)

Badiou, Alain, *Theory of the Subject*. Trans: B. Bosteels. (London: Continuum, 2009.b)

BM Güvenlik Konseyi 550 sayılı kararı.

Boğaç, Ceren, “Place Attachment in a Foreign Settlement.” *Journal of Environmental Psychology*. Vol:29. No:2. 2009. pp.267-278.

Dağlı, Uğur Ulaş, (2010) “İnsan ve Çevre Haklarının Çiğnendiği bir Yerleşim Yeri... Kapalı Maraş.” *Gaile Dergisi*. 26.12.2010.

European Parliament Report, Committee on Petitions, 17.7.2008.

Maraş-Mağusa Açılım Paketi Deklarasyonu, 11. Ekim. 2010.

Morton, Christopher, “Remembering the House – Memory and Materiality in North Botswana.” *Journal of Material Culture*. 12(2). 2007. pp:157-179.

Platon, (tarihsiz) *Devlet*. (İstanbul. Sentez ve Tic. Ltd.Şti)